

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ Μ.Ε. ΣΥΓΧΡΟΝΟ & ΝΟΥΣ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αριστοτέλης, Ηθικά Νικομάχεια Β1,1-4,1103 a14-b2

Διττῆς δὴ τῆς ἀρετῆς οὕσης, τῆς μὲν διανοητικῆς τῆς δὲ ἠθικῆς, ἡ μὲν διανοητικὴ τὸ πλεῖον ἐκ διδασκαλίας ἔχει καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν αὐξησιν, διόπερ ἐμπειρίας δεῖται καὶ χρόνου, ἡ δ' ἠθικὴ ἐξ ἔθους περιγίνεται, ὅθεν καὶ τοῦνομα ἔσχηκε μικρὸν παρεκκλίνον ἀπὸ τοῦ ἔθους. Ἐξ οὗ καὶ δῆλον ὅτι οὐδεμία τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν φύσει ἡμῖν ἐγγίνεται· οὐθέν γὰρ τῶν φύσει ὄντων ἄλλως ἐθίζεται, οἷον ὁ λίθος φύσει κάτω φερόμενος οὐκ ἂν ἐθιστεῖται ἄνω φέρεσθαι, οὐδ' ἂν μυριάκις αὐτόν ἐθίξῃ τις ἄνω ῥιπτῶν, οὐδέ τὸ πῦρ κάτω, οὐδ' ἄλλο οὐδέν τῶν ἄλλως πεφυκότων ἄλλως ἂν ἐθισθεῖται. Οὐτ' ἄρα φύσει οὔτε παρά φύσιν ἐγγίνονται αἱ ἀρεταί, ἀλλὰ πεφυκόσι μὲν ἡμῖν δέξασθαι αὐτάς, τελειούμενοις δὲ διὰ τοῦ ἔθους.

Ἔτι ὅσα μὲν φύσει ἡμῖν παραγίνεται, τὰς δυνάμεις τούτων πρότερον κομιζόμεθα, ὕστερον δὲ τὰς ἐνεργείας ἀποδίδομεν (ὅπερ ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων δῆλον· οὐ γὰρ ἐκ τοῦ πολλάκις ἰδεῖν ἢ πολλάκις ἀκοῦσαι τὰς αἰσθήσεις ἐλάβομεν, ἀλλ' ἀνάπαλιν ἔχοντες ἐχρησάμεθα, οὐ χρησάμενοι ἔσχομεν)· τὰς δ' ἀρετὰς λαμβάνομεν ἐνεργήσαντες πρότερον, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν· ἅ γὰρ δεῖ μαθόντας ποιεῖν, ταῦτα ποιοῦντες μαθάνομεν, οἷον οἰκοδομοῦντες οἰκοδόμοι γίνονται καὶ κιθαρίζοντες κιθαρισταί· οὕτω δὴ καὶ τὰ μὲν δίκαια πράττοντες δίκαιοι γινόμεθα, τὰ δε σώφρονα σώφρονες, τὰ δ' ἀνδρεῖα ἀνδρεῖοι.

- A.1.** α. Για καθεμιά ἀπὸ τις παρακάτω περιόδους λόγου να γράψετε **Σ**, αν εἶναι σωστή, ἢ **Λ**, αν εἶναι λανθασμένη :
1. Η διανοητικὴ ἀρετὴ αποκτιέται αποκλειστικὰ με τὴ διδασκαλία.
 2. Ὅλα τα φύσει ὄντα δεν ἀλλάζουν ιδιότητες με τον ἐθισμό.
 3. Οι ἠθικὲς ἀρετὲς δημιουργοῦνται ἐκ φύσεως στον ἄνθρωπο.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ Μ.Ε. ΣΥΓΧΡΟΝΟ & ΝΟΥΣ

4. Στις αισθήσεις προηγείται η δυνατότητα και ακολουθεί η ενεργοποίηση τους.

5. Ο άνθρωπος γίνεται δίκαιος κάνοντας δίκαιες πράξεις.

Μονάδες 5

β. Για καθεμία από τις παραπάνω απαντήσεις να γράψετε το τμήμα του κειμένου που την επιβεβαιώνει.

Μονάδες 5

B.1. α. τῆς μὲν διανοητικῆς ἀρετῆς, ἐξ ἔθους, φύσει - παρά φύσιν : να αναφερθείτε στη σημασία των συγκεκριμένων εννοιών.

Μονάδες 6

β. τὰς δ' ἀρετὰς λαμβάνομεν ἐνεργήσαντες πρότερον, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν : να εξηγήσετε την αναλογική προσέγγιση τεχνῶν και ἀρετῶν ἀπὸ το φιλόσοφο. Πῶς δικαιολογείται η σύνδεση ἀρετῶν και τεχνῶν;

Μονάδες 4

B.2. Με ποιο συλλογισμό ο Αριστοτέλης αποδεικνύει, στη δεύτερη παράγραφο, πως οι ηθικές ἀρετές συνδέονται με τον εθισμό; Σε ποιο αντιθετικό ζεύγος φιλοσοφικών εννοιῶν στηρίζεται και τι γνωρίζετε γι' αυτές;

Μονάδες 10

B.3 Τα Απομνημονεύματα του Ξενοφῶντα ἀφορούν στη διδασκαλία του Σωκράτη. Αφού μελετήσετε το παρακάτω κείμενο, να συγκρίνετε τη σωκρατική αντίληψη για την ἀπόκτηση της ηθικής ἀρετῆς με την ἀντίστοιχη ἀριστοτελική.

Ίσως ὅμως ἠμποροῦν να εἶπουν πολλοὶ ἐξ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι καυχῶνται ὅτι εἶναι φιλόσοφοι, ὅτι οὐδέποτε ὁ δίκαιος δύναται να γίνῃ ἀδίκος, οὐδὲ ὁ σώφρων ἀκόλαστος, οὐδὲ ἄλλου τινός ἐξ ἐκείνων, τα ὁποῖα δύναται τις να μάθῃ, ὁ μαθὼν αὐτὸ δύναται να γίνῃ ἀνεπιστήμων τούτου, το ὁποῖον ἔμαθεν ἀπαξ. Εγὼ ὅμως περὶ τούτων δὲν ἔχω ταύτην τὴν γνώμην· διότι βλέπω ὅτι, ὅπως οἱ μὴ ἀσκούντες τα σώματα δὲν δύνανται να ἐκτελέσουν τα ἔργα το σώματος, οὕτω και οἱ μὴ ἀσκούντες τὴν ψυχὴν δὲν δύνανται να ἐκτελέσουν τα ἔργα τῆς ψυχῆς· διότι οὔτε δύνανται να πράττουν αὐτὰ, τα ὁποῖα πρέπει να πράττουν, οὔτε δύνανται να ἀπέχουν ἀπὸ ἐκεῖνα, ἀπὸ τα ὁποῖα πρέπει να ἀπέχουν. Διὰ τούτο δε και οἱ πατέρες τοὺς υἱοὺς των, και ἀν ἀκόμη εἶναι σώφρονες, τοὺς ἐμποδίζουν να συναναστρέφονται κακοὺς ἀνθρώπους,

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ Μ.Ε. ΣΥΓΧΡΟΝΟ & ΝΟΥΣ

διότι νομίζουν ότι η μεν συναναστροφή χρηστών ανθρώπων είναι άσκησις της αρετής, η δε των κακών ανθρώπων διαφθορά αυτής. Επιβεβαιοί δε τούτο και εκ των ποιητών ο λέγων· Από αγαθούς αγαθά θα διδάσκεσαι· αν δε με φαύλους έχης συναναστροφήν, χάνεις και τον νουν που έχεις, καθώς και ο λέγων Πότε κακός, τότε σώφρων ανήρ αγαθός τις υπάρχει.

Μονάδες 10

- B.4.** Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις ως σωστές η λανθασμένες.
1. Ο πατέρας του Αριστοτέλη λεγόταν Νικόμαχος και ήταν γιατρός στην αυλή του βασιλιά της Μακεδονίας Φιλίππου του Γ'.
 2. Ο Αριστοτέλης όταν είχε να διαλέξει ανάμεσα στους φίλους και στην αλήθεια πάντα επέλεγε τους φίλους.
 3. Για την αγωγή του Αλέξανδρου ο Αριστοτέλης χρησιμοποίησε κατά κύριο λόγο τα ομηρικά έπη και τα έπη του Ησίοδου.
 4. Στη Μακεδονία ο Αριστοτέλης έμεινε ως το 363 π.Χ.
 5. Με τα Ηθικά Νικομάχεια ο Αριστοτέλης προσπάθησε να ορίσει το περιεχόμενο και τους στόχους δύο «επιστημών» που άρχισαν να κάνουν, τότε για πρώτη φορά, την εμφάνισή τους: της ηθικής και της φιλοσοφίας.

Μονάδες 10

- B.5 α.** Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις να γράψετε μια λέξη του διδαγμένου πρωτότυπου κειμένου ετυμολογικά συγγενή : δωμάτιο, τοκετός, πειρατής, ευφορία, γονιός, δοχείο, μετακόμιση.
- β.** 'ανάπαλιν : να σχηματίσετε με το δεύτερο συνθετικό της λέξης, τρεις σύνθετες λέξεις στα νέα ελληνικά.

Μονάδες 10